

## Kenya'da Seçim Öncesi Tansiyon Yükseliyor

Kenya'da elektronik seçim sistemi sorumlusu Chris Msando'nun kayıp olduğu yönünde haberler hafta sonunda gazetelere ve sosyal medyaya yansıdı. En son Cuma akşamı görünen Msando'nun önce terk edilmiş aracı bulundu. Dün ise Msando bir kolu kopmuş, işkence edilmiş vaziyette ölü bulundu. İngiltere ve Amerika ortak açıklamayla olayın aydınlatılması için işbirliği önerisinde bulundular. Human Rights Watch ve Amnesty International endişe duyduklarını açıkladılar.

Msando'nun cesedinin bulunmasının ardından daha saatler geçmişti ki bu sefer de Kenya Ordu Sözcüsü Joseph Owuoth'un kayıp olduğu medyaya yansıdı. Kenya'da genel seçime bir hafta kala yaşanan bu karanlık olaylar ülke genelinde ciddi endişelere yol açmaya başladı. Seçim öncesi birilerinin Kenya'yı karıştırmaya çalıştığı çok net. Kenya'da atmosfer bir takım kirli senaryoları gerçekleştirmeye müsait hale gelmiş durumda.

Kenya'da seçimler her zaman çekişmeli geçmiştir. Çekişen taraflar arasında tırmanan gerilimin şiddet olaylarına kolayca yol açabildiğini geçmişte gördük. 2007 yılında hatırlanacağı gibi, seçim sonrası yaşanan şiddet sonucunda 1.100'den fazla kişi hayatını kaybetmiş 600.000'den fazla insan yerinden yurdundan olmuştu. Seçime şaibe karıştığı yönündeki güçlü kanı gruplar arasında şiddet olaylarına evrilmişti.

Her seçim sonrası yaşanan tansiyonu gidermek adına 2013 yılında elektronik sistem uygulamaya sokulmuş ama seçim esnasında sistem çökmüştü. Seçim sonrasında ölümlerin mezardan kalkıp oy kullanmaya geldiği gibi imalı yorumlar yapılırken, seçimde usulsüzlük yapıldığı iddiaları geniş yankı bulmuştu. Msando'nun ölmeden önce verdiği demeçlerden anlaşıldığına göre bu seçimde ilk kez uygulanacak yeni sistemin oy çalma gibi haksızlıkların yapılmasını büyük oranda engellemesi bekleniyor.

Kenya halkı birkaç gün sonra sandık başına gidecek. 45 milyon nüfuslu ülkede 19 milyon kayıtlı seçmen oy kullanacak. Ülkede ilk kez seçimde yarı elektronik bir sistem uygulamasına geçiliyor. Sandıklarda manuel oy kullanımının ardından sayım sonuçları elektronik ortama hemen aktarılacak. Sistemin sorunsuz çalışıp çalışmayacağı merakla bekleniyor. Yeni sisteme ilişkin tartışmaların gölgesinde araştırma şirketleri değişik anket sonuçlarını yayınlamaya devam ediyorlar. Ortaya koyulan anket sonuçlarına göre başkanlık için yarışan 8 aday arasında iki adayın (Uhuru Kenyatta ve Raila Odinga) çekişmesi bekleniyor.

Anketlerde şimdilik Kenyatta önde olmasına rağmen (%47'ye %46) iki adayın arasındaki fark gene çok az. Yani ortada çok çekişmeli bir seçim var. Öne çıkan iki adayın mücadelesi ülkenin bağımsızlık kazandığı yıllara kadar uzanıyor. Ülkedeki en kalabalık etnik grup olan Kikuyuları temsil eden Uhuru Kenyatta Kenya'nın kurucu babası olarak bilinen Jomo Kenyatta'nın oğlu. Raila Odinga ise Jomo Kenyatta'nın karşısında siyaset yapan ve ikinci büyük etnik grubu oluşturan Luoları temsil eden Jaramogi Odinga'nın oğlu. Bu iki aday arasındaki çekişme iki büyük etnik grubun çekişmesi aynı zamanda.

Kenya ekonomisi son yıllarda %5 gibi bir ortalama ile büyüyor. Ancak enflasyon artışı bu büyümenin çok üstünde. Yoksulluk hala önemli sorunlar arasında. 2015 yılından beri ülkenin bazı bölgelerinde yoğun bir kuraklık yaşanıyor. Son bir yıl içinde doktorlar ve eczacılar birliğinin önderliğinde sağlık çalışanları uzun grevler yaptılar. Sağlık sistemi aylar boyunca işlemez vaziyeteydi. Uhuru Kenyatta hükümeti bu badireleri atlattı. Seçimlere az bir zaman kala ülkede yaşayan Hint kökenli sınıfı Kenya'nın 44. kabilesi olarak tanıyarak sisteme entegre etti. Bu sınıf oldukça azınlık bir durumda olsa da maddi bakımdan Kenya'nın burjuva sınıfının önemli bir bölümünü oluşturuyor.

Seçime sayılı günler kala karanlık bazı odakların Kenya'yı kana bulamaya çalıştığı çok açık. Msando'ya yönelik ortadan kaldırmanın seçimle ilgili olduğu neredeyse kesin. Seçim kurulunun yaptığı açıklamalardan anlaşıldığı kadarıyla Msando yeni kullanıma girecek elektronik sistemin sunucularını bilen birkaç kişiden biri. Bu şaibeli ölümün ardından olayın aydınlatılması için hükümet üzerinde yoğun bir baskı şimdiden oluşmuş durumda. Baskı sadece hükümet üzerinde değil! Msando'nun öldürülmesi seçim kurulunun üyeleri üzerinde de hayati tehlike endişelerine yol açmış durumda. Devletin koruma önlemlerini en yüksek seviyeye çıkartması isteniyor.

2013 yılında gerçekleşen seçimde Kenyatta ile Odinga arasındaki oy farkı gerçekten çok azdı. 800 bin oy

farkıyla Uhuru Kenyatta devlet başkanı oldu. Bu nedenle seçim sonrası şaibe iddialarını dindirmek kolay olmadı. Odinga itirazını yasal kanallarla yaparak sokak olaylarının yaşanmasını önledi. 2007 sonrası yaşanan kanlı olaylar da Kenyalıların hafızalarında tazeliğini hala koruyor. Bu yüzden ister istemez seçim sonucu kadar seçim sonrası yaşanacaklar da önemseniyor bu ülkede. Seçim sonrasında yağmalama, sağı solu ateşe verme gibi taşkınlıkların yapılmasından korkuluyor. Nairobi sokakları boşalmaya başlarken bazı yabancı yatırımcı ve misyon görevlileri ülkeden ayrılıyor.

Kenya'nın istikrarı Doğu Afrika'nın istikrarı bakımından da önemli. Denize çıkışı bulunmayan Güney Sudan, Uganda, Ruanda, Burundi gibi ülkeler Kenya limanlarını kullanıyorlar. Ayrıca ülkede yüksek sayıda Somali'den gelmiş göçmen ikamet ediyor. Bu yüzden Kenya'da yaşanacak bir olumsuzluğun Kenya ile sınırlı kalmayacağı iyi biliniyor. Bundan ötürü seçim atmosferi Batılılar tarafından olduğu kadar çevre ülkeler tarafından da dikkatle izleniyor.

Türkiye'nin de takip etmesi gereken bir seçim bu. Türkiye-Kenya ilişkilerinin bazı alanlarda son yıllarda gelişim göstermesinin yanında Kenya siyasetinin gidişatı Türkiye için iki bakımdan önemli görünüyor: Türkiye'nin Somali siyaseti ve Kenya'daki FETÖ yapılanmasının geleceği. Somali'de 3.600 asker bulunduran Kenya Somali siyasetinde söz sahibi olmaya çalışan bir ülke. Bu nedenle de zaman zaman El Şebab kaynaklı saldırılara maruz kalıyor. Türkiye ve Kenya'nın işbirliğinin Somali siyasetine de olumlu yansıma potansiyeli her zaman var.

Ancak Kenya'daki FETÖ yapılanması Türkiye-Kenya ilişkilerinin gelişimi bakımından ciddi bir tehdit oluşturmaya devam ediyor. Bugüne kadar Kenyatta hükümeti terör saldırılarından çok çekmesine rağmen FETÖ yapılanmasına karşı herhangi bir yaptırım uygulamadı. Örgüt Kenya'da hükümetle ilişkilerini iyi tutarak genişleme olanağı buldu. Kenyatta'nın sandıktan zaferle çıkması halinde Türkiye'nin bu durumu yeniden ele alarak Kenyatta'yı FETÖ yapılanmasının tehlikeleri konusunda daha iyi ikna etmesi gerek. Bu yapının Kenya'daki varlığı Türkiye'nin Kenya ile ilişkilerine zarar verdiği gibi Türkiye'nin Somali siyasetine de zarar verebilir.

Şu anda en büyük beklenti, Türkiye-Kenya ilişkileri bakımından da önemli görünen bu seçimin adil bir ortamda yapıpı seçim sonrası şiddete mahal verilmemesi. Aradan geçen 10 yılın sonunda 2007 benzeri olayların tekrar yaşanması sadece kaostan beslenen kirli odakların işine yarayacaktır.